

Huize Bloemoord

De voorgeschiedenis van huize Bloemoord is beschreven door de Bloemendaler Wim Post in het blad van de stichting Ons Bloemendaal. Deze stichting zet zich in voor het behoud van het erfgoed van historie, cultuur en natuur in de gemeente Bloemendaal en de omgeving.

Ik geef hier, met toestemming van Wim Post, een uittreksel van het oorspronkelijke artikel.

De Blauwselfabriek Blauwselflust, naast het buiten Sparrenheuvel aan de oostkant van de Bloemendaalseweg te Bloemendaal. In 1842 werd het gebouw door N. Rouwens afgebroken om plaats te maken voor het buitentje Bloemoord en de Patnahuisjes. Thans de WB, Bloemendaalseweg 125.

Blauwselfabriek “Blauwselflust” in Bloemendaal

Het oudste buurtje van Bloemendaal is te vinden aan de Bloemendaalseweg, tussen de Mollaan en de Potgieterweg.

Aan het einde van de vaart naar de Delft, waar nu het bruine café 't Hemeltje is, kwam de eerste concentratie woningen tot stand en begon het dorp te ontstaan. In de 17de en 18de eeuw werd het 'de Buyrt' genoemd, in de vorige eeuw en deze eeuw ook wel de 'Voorbuurt'.

De blauwselfabriek Blauwselflust, op de plek van het huidige Bloemoord, nam in de 17de, 18de en 19de eeuw in dit buurtje een belangrijke plaats in. De fabriek kende een bebouwing van behoorlijke omvang. Het woonhuis met naastgelegen pakhuis aan de Bloemendaalseweg liep ongeveer vanaf het tegenwoordige winkelpand van drogist Haasbeek door tot aan het pad naast Sparrenheuvel en ging in een haakse bocht verder tot voorbij de zijkant van het herenhuis Sparrenheuvel en de Patnahuisjes. De fabriek met rosmolen (aandrijving d.m.v een paard) lag achter het woonhuis en het pakhuis van Blauwselflust en was vanaf de Bloemendaalseweg niet te zien. Bij de blauwselfabriek behoorden verder nog een aantal gebouwen voor opslag en stalling voor paarden, een bloementuin, een boomgaard en een groot weiland dat tot aan de Delft doorliep.

De productie van het blauwself verliep in twee fasen. In Duitsland, voornamelijk in Saksen, werd het ruwe blauwself, 'smalt' genaamd, uit de (kobalt)erts bereid, waarna transport naar Nederland plaatsvond. In Nederland werd het ruwe blauwself in de plaatselijke fabriekjes verder bewerkt. Het werd gemalen, gezuiverd en op grootte gesorteerd door middel van verschillende zeven.

Het malen in de fabriek gebeurde door middel van een wind- of rosmolen waar zware molenstenen het glasharde ruwe kobalt tot poeder vermaalden. Had de fabriek geen windmolen, maar een rosmolen, dan werden de molenstenen bewogen door een of twee paarden die steeds rondjes liepen om een houten spil en zo voor de energie zorgden.

Als het blauwself voor gebruik klaar was, werd het verpakt in houten kisten of tonnen en van een classificatiemerk voorzien. Daarna vond het zijn weg naar de bleker die het gebruikte in het bleekproces om het linnen of garen een extra witte glans te geven.

Jacob Marijns, blauwselmaker

De Bloemendaler Jacob Marijns, blauwselmaker van beroep, kocht op 28 april 1632 voor schout en schepenen van Tetterode (nu Overveen), Aelbertsberghe (nu Bloemendaal) en de Vogelensanck voor 27 gulden een stukje land van de erfgenamen van Arijs Jacobsz. Dit land lag ten noorden van zijn huis langs de Heerenweg (Bloemendaalseweg) in de zogenaamde 'Buyrt'. Op diezelfde dag liet Jacob Marijns voor dezelfde schout en schepenen in een zogenoemde 'Verbandbrief' het recht van overpad vastleggen van de laan die tussen hem en zijn buurman Gerrit Dircksz. Slinck was gelegen. Dit pad, toendertijd de hoenderslaan genaamd, liep naar de Bloemendaalseweg en is het huidige pad tussen Sparrenheuvel en Bloemoord. Voor 20 stuivers per jaar mocht Marijns er gebruik van maken.

Het moet Marijns met zijn blauwselfabriek de eerste jaren voor de wind zijn gegaan, want op 2 januari 1641 breidde hij zijn grondgebied uit. Hij kocht van dezelfde erfgenamen van Arijs Jacobsz., die dan uitverkoop houden van hun vaders blekersgronden, voor 125 gulden een stuk land achter zijn woonhuis.

Anthonij van Aelst

Na Marijns komt de blauwselfabriek in bezit van Anthonij van Aelst. Na eerder getrouwd geweest te zijn, ging Anthonij op 4 september 1714 een tweede huwelijk aan met de Bloemendaalse Cornelia Oset. Het huwelijk vond plaats in de Hervormde kerk aan het Kerkplein (9).

Het ging ook Anthonij van Aelst voor de wind met zijn blauwselfabriek. In zijn tijd floreerden de blekerijen nog optimaal in Bloemendaal. Het bleken is dan nog steeds de grootste tak van nijverheid en de talloze blekerijen vindt men langs de oostkant van de Bloemendaalseweg, de Kennemerweg en in de zogeheten 'achterduinen', de omgeving van het meertje van Caprera en Duin en Daal.

Het echtpaar Van Aelst overleed kort na elkaar, Anthonij op 4 mei 1717 en zijn vrouw Cornelia op 29 december 1717. Zij lieten een behoorlijk bezit na.

Van 15 tot 19 februari 1718 vond op Blauwselfabriek een openbare verkoping plaats en op die zogenoemde 'boeldagen' kon men eigenaar worden van de te veilen goederen. In de notariële akte wordt als eerste de blauwselfabriek beschreven, met woonhuis en verdere opstallen. Dan volgt een ellenlange lijst van de inventaris van alle vertrekken, zodat we het hele 'hebben en houden' van het echtpaar Van Aelst-Oset aan de weet komen.

De families de Nijs en Bra

Op 17 maart 1718 werd de Blauwselfabriek met woning op de reeds genoemde veiling gekocht door de heren Bartel de Nijs Pietersz. en Bartel de Nijs Gillisz. voor de prijs van ruim 5.000 gulden. De familie De Nijs is in blekerskringen niet onbekend. Generaties lang bleekten zij het garen en linnen in de omgeving van Haarlem. Bartel de Nijs Pietersz. was op dat moment burgemeester van Velsen en getrouwd met Catharina van Aelst en verwant aan Anthonij van Aelst. Bartel de Nijs Gillisz. was schepen van Bloemendaal en bezat ook een blekerij, ten zuiden van Buytentwist in de zogenoemde 'Dompvloed'. Zijn vader, Gilles de Nijs, is bleker van Camerixdoek (tafellinnen) in Bloemendaal op de blekerij Bleek en Berg. Dit terrein is nu te vinden tussen het Meertje van Caprera en het Provinciaal Ziekenhuis.

De blauwselfabriek grenst dan aan de Bloemendaalseweg en ten zuiden aan de heer Jan van Schuylenburgh (Sparrenheuvel) en ten noorden aan Jacob Maertens en Jan Hendriks.

Jan Pierre Sant Martin

Op 3 maart 1796 werd er opnieuw van eigenaar gewisseld. De Amsterdammer Jan Pierre Sant Martin koopt dan van de executeuren de complete blauwselfabriek. Voor de gehele bebouwing, zowel de fabriek als het woonhuis, met een weiland achter de blauwselfabriek betaalde St. Martin 14.300.gulden

De familie Morell

In het najaar van 1805 kwam J.P. Sant Martin plotseling te overlijden. Zijn executeurs testamentair verkopen Blauwsellust op 6 februari 1806 aan Jan Philip Morell voor de prijs van 12.000 gulden. De grootte van Blauwsellust is op dat moment 3 morgen-389 roeden met nog een zijtuin van 69 roeden naast de hofstede Voorduin. Verder is er nog een stuk grond van 3.700 m² dat was gelegen langs de Bloemendaalseweg tussen de Zomerzorgelaan en Potgieterweg.

Na het overlijden van Jan Philip Morell in 1831, nam zijn zoon Jan Willem Morell het gehele blauwselcomplex over. Hij bezit dan ook het stuk grond gelegen tussen de Zomerzorgelaan en Potgieterweg, alleen is het nu met bomen beplant en bos geworden. Morell exploiteert de blauwselfabriek samen met zijn echtgenote Wesselina Schuller, met wie hij op 12 maart 1811 gehuwd was. In 1842 stopte de familie Morell met de blauwselfabriek en kwam het gehele complex inclusief woonhuis, weiland en de gereedschappen te koop.

Jan Stegerhoek

Voor 12.000 gulden werd de Bloemendaalse broodbakker Jan Stegerhoek eigenaar van de grond en opstallen van de inmiddels gesloten blauwselfabriek, zonder de roerende goederen. Bakker Jan Stegerhoek was ook geen onbekende daar in de buurt. In een pand in de Voorbuurt, 'daar waar de Trompetter uithangt' (nu drukkerij Trapman), exploiteerde hij een vermaarde brood- en kruidnotenbakkerij. Nadat hij ruim vier maanden de oude blauwselfabriek in bezit heeft gehad, verkoopt Stegerhoek op 15 juli 1842 het hele complex aan de Bloemendaalse burgemeester Nicolaas Rouwens en is het einde van de blauwselfabriek in zicht.

Rouwens kende in zijn tijd de vele buitenplaatsbewoners van nabij en hij moet ongetwijfeld zelf ook de wens hebben gehad om riant te wonen. Die wens gaat in 1842 in vervulling als hij van bakker Stegerhoek de voormalige blauwselfabriek koopt en zijn plannen gaat uitwerken.

In de overdrachtsakte van Blauwsellust werd vermeld dat de opstallen van de fabriek reeds zijn afgebroken, maar dat het woonhuis en een gedeelte schuur nog aanwezig is

De Bloemendaalseweg - hoek Mollaan ter hoogte van huize Bloemoord, Als obstakel in de weg de zogenaamde puist of theekoepel die vlak na deze opname in april 1940 werd gesloopt ter verbreding van de weg.

Bloemoord en de Patnahuisjes

Nicolaas Rouwens liet er geen gras over groeien en begon meteen na de overdracht de nog overige opstallen, waaronder het woonhuis van de blauwselfabriek, met de grond gelijk te maken. Kort daarna liet hij er zijn buitentje 'Bloemoord' bouwen en de achtergelegen 'Patnahuisjes' als bedrijfs- en personeelswoningen. Bloemoord bestaat dan uit een ruim huis voorzien van negen fraai behangen kamers met aan de straatzijde een koepelkamer (theekoepel), grote kelder, keuken en droogzolders, een sierlijk aangelegde tuin met tuinhuisje.

De Patnahuisjes bestaan uit een gebouw voorzien van twee werkmanswoningen, elk met twee kamers, een koetshuis met stalling voor vier paarden, een schuur en daarboven een zolder. In het zogenoemde 'koetshuis van burgemeester Rouwens' is reeds vele jaren de smederij van de firma Van Riessen gevestigd

Voor de 2^e wereld oorlog was in Bloemoord de radiowinkel van W. Walbrecht gevestigd. Eind jaren veertig stond er nog maar 1 radio-tje in de etalage. Het ging zakelijk niet zo best. In 1952 kwam uit Arnhem de heer J. Sieswerda met familie en bracht de zaak weer tot bloei met radio en TV toestellen in de Bloemendaalse gemeenschap. Het was precies de goede tijd immers de TV was net in opkomst. De activiteiten van de Sieswerda breidde zich uit en omstreeks 1960 kwam de Haarlemse verkoper G. Meijer er als bedrijfslijder bij.

Halverwege de jaren 70 werd Meijer eigenaar van het bedrijf. De heer Sieswerda overleed in 1976. Zijn vrouw en nog thuiswonende kinderen konden boven de winkel blijven wonen.

In 1990 heeft de Heer Meijer in overleg met gemeente zijn nering gestopt ging genieten na zijn noeste arbeid. Het pand kwam vrij voor de Stichting Welzijn Ouderen Bloemendaal, in de wandeling de 'WOB' genoemd.

Huize Bloemoord aan de Bloemendaalseweg 125. Links de Patnahuisjes, in het midden (achtergrond) hofstede Sparrenheuvel. Opname april 1995

Na diverse verbouwingen herbergt het pand de Stichting Welzijn Bloemendaal die de totale zorg voor onze Bloemendaalse ouderen regelt.

December 2006,
Ab Schuurman

Uit 'ONS BLOEMENDAAL' 20^e jaargang, nummer 3, herfst 1996
Nabestellen van dit nummer, informeer bij het secretariaat Ons Bloemendaal. Telefoon 023-5270190

Fotoverantwoording.

Eerste 2 foto's gemeente archief Bloemendaal, Laatste foto Wim Post.